

GUY de MAUPASSANT

ALYVŲ LAUKAS

GUY de MAUPASSANT

"VAGOS" POPULIAROJI KLASIKA

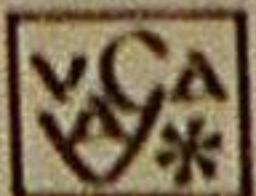

GUY *de* MAUPASSANT

A L Y V U L A U K A S

apsakymai

LEIDYKLA

VILNIUS 1995

TURINYB

- *Pjst* Vertė D. Urbas / 5
- *Karočiai*. Vertė E. Viskanta / 13
- *Huolys*. Vertė D. Urbas / 23
- *Pjero*. Vertė D. Urbas / 29
- *Kodžių pynėja*. Vertė A. Zukas / 35
- *Normundietis*. Vertė A. Zukas / 43
- *Kalme*. Vertė D. Urbas / 50
- *Testamentas*. Vertė A. Zukas / 57
- *Valterio Šnalso nuotykis*. Vertė E. Viskanta / 63
- *Alyvų laukas*. Vertė E. Viskanta / 72
- *Dede Žylis*. Vertė E. Viskanta / 100
- *Sugrūžimas*. Vertė L. Maskoliūnas / 109
- *Tėvoz Amablis*. Vertė E. Viskanta / 116
- *Ant vandens*. Vertė D. Urbas / 138
- *Stalinaitė*. Vertė E. Viskanta / 144
- *Virvagalys*. Vertė E. Viskanta / 150
- *Menesienė*. Vertė L. Maskoliūnas / 157
- *Samdinės istorija*. Vertė D. Urbas / 163
- *Buatellis*. Vertė D. Urbas / 184
- *Eigulys*. Vertė D. Urbas / 193
- *Latme*. Vertė A. Zukas / 202
- *Apsigimelij motina*. Vertė D. Urbas / 209
- *Kelneri, vienq juodot.*, Vertė D. Urbas / 215
- *Uoste*. Vertė V. Einorius / 222
- ↓ *Ant arklio*. Vertė D. Urbas / 231

KAROLIAI
LA PARURE

Ji buvo viena iš tų dailių ir žavių merginų, gimusiu tarytum per likimo klaidą tarnautojo šeimoje. Neturėjo nei kraičio, nei vilties gauti palikimą, nei šansų, kad koks žymus ir turtingas vyriškis susipažins su ja, supras, pamirs ir ją ves; todėl ištakėjo už smulkaus švietimo ministerijos valdininkėlio.

Negalėdama puoštis, ji rengési paprastai, bet jautési nelaiminga, tartum pažeminta. Juk moterys neturi nuvokos nei apie luomą, nei apie kilmingumą: grožis, gracija ir žavumas joms atstoja kilmę ir genealogiją. Jų įgimtas grakštumas, jų elegancijos instinktas, proto lakkumas sudaro vienintelę jų hierarchiją ir paprastą merginą sulygina su ižymiausiomis damomis.

Ji nuolat kentéjo, nes tarësi gimusi prabangai ir lepumui. Kentéjo dėl savo buto bédinumo, dėl nuskurusių sienų, nušiurusių baldų, dėl apmušalų šlykštumo. Visi šie dalykai, kurių kita jos luomo moteris nebūtų net pastebėjusi, ją kankino ir erzino. Kai ji matydavo jau nutę bretonę, triūsiančią jos kukliame bute, jai kildavo karčių sielvartų ir neįvykdomų svajonių. Jinai svajodavo apie tylius prieškambarius, apkabinétus rytietiškais kilimais, apšviestus aukštomas bronzinėmis žvakidėmis, kur du augaloti tarnai trumpomis kelnėmis snaudžia minkštuoose foteliuose, židinio šilumos užmigdyti. Svajo davavo apie didelius salonus, išmuštus senoviniu šilkui, apie puikius baldus, ant kurių stovi vertingi niekučiai, ir apie mažus, koketiskus, iškvėpintus salonélius, kur šnekučiuojamas per faifoklokus su intymiausiais draugais, garsiais ir rinktiniais vyrais, kurių pavydi visos moterys ir trokšta atkreipti į save jų démesj.

Kai ji sėsdavosi prie apvalaus stalo, jau trys dienos uždengto vis ta pačia staliese, priešais savo vyraq, kurs

pakeldavo vazos dangtį ir pareikšdavo sužavėtu veidą.
„O, kokia puiki sriuba! Kas gali būti skanesnio!“ — ji svajodavo apie prašmatnius pietus, apie blizgantį sidabratą, apie gobelenus, dengiančius sienas senovinėmis figūromis ir keistais paukščiais vidur pasakiškos girios; svajodavo apie rafinuotus valgius, patiekiamus įstabiuoše induose, apie šnabždamus komplimentus, kurių klausomasi su stinkso šypsena, bevalgant rausvą forelės mésą ar jerubės sparnelius.

Ji neturėjo nieko: nei rūbų, nei brangenybių. O ji temėgo tik tai; jautėsi sutverta tik tam. Taip norėtų patikti, žadinti kitų pavydą, būti viliojanti ir geidžiama.

Turėjo lobingą draugę, bičiulę iš pensiono, bet liovėsi ją lankytī,— tiek ji kentėdavo, gržusi iš jos. Ir kiauras dienas verkdavo iš sielvarto, susigraužimo, iš nevilties ir liūdesio.

Bet štai vieną vakarą jos vyras paréjo iškilmingu veidu, laikydamas rankoje didžiulį voką.

— Stai,— tarė jis,— ši tą parnešiau tau.

Ji skubiai praplēše voką ir iš jo ištraukė kortelę, kur buvo išspausdinta:

„Svietimo ministras ir madam Žorž Rampono prašo ponus Luazelius teiktis atvykti į vakarą ministerijos rūmuose pirmadienį, sausio 18 dieną“.

Užuot nudžiugusi, kaip to tikėjosi vyras, ji su apmaudu metė pakvietimą ant stalo, sumurmėjusi:

— Ką aš su juo veiksiu?

— Mano brangioji, maniau, kad tu būsi patenkinta. Tu niekad niekur neigeini, o čia štai puiki proga. Aš turėjau baisiai daug vargo, kol gavau ši pakvietimą. Visi jū norėjo, tiesiog gaudyti gaudė, ir tarnautojams nedaug jū teduoda. Tu pamatysi ten visą diduomenę.

Jinal pasižiūrėjo į ji piktū žvilgsniu ir paklausė susierzinusi:

— Kuo gi aš apsivilksiu, ten eidama?

Apie tai jis nebuvvo pagalvojęs.

— Nagi ta suknelė, kuria eini į teatrą. Ji, man regis, atrodo labai dailiai...

Nustebės, sumišęs jis nutilo, matydamas, kad žmona verkia. Dvi stambios ašaros iš lėto riedėjo nuo kampučių akių į burnos kampus; jis suvapėjo:

— Kas tau? Kas tau?

Ji vargais negalais numalšino savo širdgélą ir atsakė ramiu balsu, šluostydamasi drėgnus skruostus:

— Nieko, tiktais aš neturiu rūbų, todėl negaliu eiti į tą balių. Atiduok pakvietimą kam nors iš savo bendradarbių, kurio žmona bus tinkamiau už mane apsirengusi.

Jis nusiminė. Patylėjės vėl tarė:

— Klausyk, Matilda, kiek kaštuočiai padori suknelė, kuri galėtų tau praversti dar kitomis progomis,— kas nors labai paprasto?

Ji valandžiukę svarstė, mintyse apskaičiuodama ir sumesdama, kokios sumos galėtų reikalauti, nerizikuodama tučtuoju susilaukti iš taupaus valdininko nepatenkinamo atsako ir išgąstingo šūksnio.

Pagaliau ji atsakė svyrudama:

— Tikrai nežinau, bet, man rodos, keturių šimtų frankų užtektų.

Jis truputį išblyško, nes kaip tik šitokią sumą laikė atidėjės pirkis šautuvui, kad ateinančią vasarą turėtų malonumo pamedžioti Nantero lygumoje su keliais draugais, kurie vykdavo ten sekmadieniais šaudyti vieverių.

Tačiau jis tarė:

— Gerai, aš tau duodu keturis šimtus frankų. Bet pasitenk įsitaisyti gražią suknią.

Baliaus diena artėjo, ir ponia Luazel atrodė liūdna, nerami, susirūpinusi, nors jos suknelė ir buvo gatava. Vieną vakarą jos vyras paklausė:

— Kas tau yra? Jau trys dienos, kaip tu lyg nesava?

O ji atsakė:

— Man pikta, kad neturiu jokio papuošalo, jokio brangakmenio, nieko, ką galėčiau užsidėti. O taip nė skurdžiai atrodysiu. Būtų beveik geriau man visai neti į tą vakarą.

Jis patarė jai:

— Prisisegsi natūralių gėlių. Dabar tai labai madingga. Už dešimtį frankų gausi dvi puikias rožes.

Tačiau jos tatai neįtikino:

— Ne... nieko nėra labiau žeminančio, kaip skurdžiai atrodyti tarp turtingų moterų.

Bet vyros sušuko:

— Kokia tu kvaila! Nueik pas savo draugę poną Forestjė ir paprašyk paskolinti brangenybių. Esi pakankamai su ja susibičiuliavusi ir drėsiai gali taip pasielgti.

Ji apsidžiaugė:

— Iš tikrujų, apie tai visai nebuvau pagalvojusi.

Rytojaus dieną ji nuvyko pas draugę ir jai pasipaskojo savo bėdą.

Ponia Forestjė nuėjo prie veidrodinės spintos, išėmė didelę skrynutę, atnešė ją, atidarė ir tarė ponai Luazel:

— Pasirink, brangioji.

Pirmiausia ji pamatė apyrankes, paskui perlų vėrinį, auksinį venecišką kryžių, nusagstytą brangakmeniais, nuostabaus darbo. Ji derino sau tuos papuošalus prieš veidrodį, svyravo, niekaip nesiryždama jų nusiumti, padėti juos atgal. Ji vis klausinėjo:

— Ar tu dar ko nors neturi?

— Kaipgi, turiu, tik paieškok. Aš nežinau, kas tau patiks.

Staiga vienoje juodo satino dėžutėje ji surado pukius deimantų karolius, ir jos širdis suplakė iš nesuvaldomo džiaugsmo. Jai virpėjo rankos juos imant. Ji apsigijo juos aplink kaklą ant savo uždaros suknelės ir stovėjo ekstazėje pati prieš save.

Paskui ji paklausė svyruodama, kupina baimės:

Atejo sekimo, sypsojosi klausinėj ministeras ją pa

Ji tok munro, o žio triun mēs suloko, jau rū širdžiai

Ji iš nuo vid kiui su k gios laik

Jis šiokiad linės su dingti, ištaigiai Luaz — L

Bet gatvėje dami to

Nus krantin kurias dytu si

Juos liudnai

2. Alyva

— Ar tu gali man juos paskolinti,— štai šituos?

— Nė.

Ji puolė drąsę ant kaklo, karštai ją pabučiavo ir išbėgo su savo brangenybe.

Atėjo baltaus diena. Ponja Luazel turėjo didelį pasiskrimą. Ji buvo dailiausia iš visų, elegantiška, grakštī, išpačiosi ir išvystėjo džiaugsmu. Visi vyrai žiūrėjo į ją, klausinėjo, kas ji tokia, stengėsi su ja susipažinti. Visi ministrųjų valdininkai norėjo su ja šokti. Netgi ministras ją pastebėjo.

Ji šoko su pomėgiu, su užsidegimu, svaigdama iš linksmumo, apie nieką nebegalvodama, paskendusi savo grožio triumfe, apakinta pasisekimo, pagauta kažkokio laimės sukurio, tarp visų tų liaupsinimų ir komplimentų, šoko, jausdama savo visišką pergalę, tokią soldžią moterų širdžią.

Ji išvyko apie ketvirtą valandą ryto. Jos vyras jau buvo vidurnakčio snaudė viename tuščiame salonelyje, sykiu su kitais trimis ponais, kurių žmonos leido labai smagiai laiką.

Jis atnešė ir užmetė jai ant pečių apsiaustą, kuklų šiokiadienį apsiaustą, kurio menkumas nesiderino su baltinės suknių elegantiškumu. Ji tai pajuto ir norėjo pradinti, kad jos nepastebėtu kitos moterys, kurios vilkosi ištaigiais kailiais.

Luazelis ją sulaukė:

— Lukterk. Tu persalsi lauke. Aš pašauksiu karietą.

Bet ji neklausė jo ir skubiai leidosi laiptais. Atsidūrė gatvėje, karietas neberado; juodu ēmėsi ieškoti, šaukdami toluoje pravažiuojančius vežikus.

Nusimine, sušalę, jie artinosi prie Senos. Pagaliau krantinėje užtiko vieną tų senoviškų naktinių karietu, kurias matai Paryžiuje tik nakčia, tarytum dieną jos gėdytų savo skurdžios išvalzdos.

Juos privežė ligi jų durų Martirų gatvėje, ir juodu lūdnai pakilo laiptais į savo butą. Jai buvo viskas baig-

ta. O jis galvojo, kad dešimtą valandą reikia būti minijas terijoje.

Prieš veidrodį ji musiémé nuo pečių apsiausta, kad dar kartą pamatytu save visame spindėjime. Bet staiga ji aiktelejo. Ant jos kaklo nebebuvo karolių.

Jos vyras, jau pusiau nusirengęs, paklausė:

— Kas tau? Kas tau?

— Man... man... man dingo ponios Forestjé karoliai. Jis pašoko sumišęs.

— Kas?.. Kaip?.. Tai negalimas daiktas!

Ir jiedu émē ieškoti karolių suknios klostése, apsiausto raukšlėse, kišenėse, visur. Bet nerado niekur.

Jis paklausė:

— Ar tu esi tikra, kad juos tebeturéjai ant kaklo, eidama iš baliaus?

— Taip, ministerijos rūbinéje aš juos dar čiupinéjau.

— Bet jeigu tu būtum juos pametusi gatvėje, mes būtume girdéję juos krintant. Turbūt jie liko karietoj.

— Taip. Galimas daiktas. Ar atsimeni numerį?

— Ne. O tu ar jo nepastebéjai?

— Ne.

Jiedu priblokšti žiūréjo viens į kitą. Pagaliau Luazelis vél apsirengé ir taré:

— Aš noriu vél pereiti tomis gatvémis, kuriomis mūdu éjome pést. Gal ten juos atrasiu.

Ir jis išėjo. Ji pasiliuko baline suknia, parkniubusi ant kédés, nepajégdama nei atsigulti, nei židinj pakurti, nei apie ką nors galvoti.

Vyras grížo apie septintą valandą, nieko neradęs. Jis nuvyko į policijos prefektūrą, į laikraščių kontoras paskelbtį, kad už radybas bus atlyginta, kreipési į karietu laikytojus, žodžiu, visur, kur tik ji traukė bent mažiausias vilties spindulélis.

Ji lauké visą dieną, vis tokia pat suglumusi dėl tos baisios nelaimės.

Luazelis grížo vakare susikrimtusiu, išblyškusiui veidu. Jis nieko nerado.

— Tu turi parašyti savo draugei,— taré jis,— kad su-gadinai karolių sagtukę ir kad nunešei ją pataisyti. To-kiu būdu mes galésim dar kiek nutęsti.

Ji parašė laišką jo diktuojama.

Po savaitės jie neteko bet kokios vilties. Ir Luazelis, pasenęs penkeriais metais, pareiškė:

— Reikia pagalvoti, kaip čia grąžinus jai tą brange-nybę.

Kitą dieną jie pasiémė dėžutę nuo dingusių karolių ir nuvyko pas auksakalį, kurio vardas buvo ten pažymė-tas. Sis patikrino savo knygose.

— Tie karoliai pirkti ne pas mane; aš, ponia, pag-e-minau tik šią dėžutę.

Tada abudu, sielvarto ir baimés slegiami, émė vaik-tinéti nuo vieno auksakalio pas kitą ir ieškoti, pasitiké-dami savo atmintimi, tokiu pat karolių, kaip kad pamestieji.

Pagaliau vienoje Palé Ruajal krautuvéje jie rado dei-mantų vérinį, kuris jiems pasirodė visiškai panašus į din-gusijį. Jis kainavo keturiasdešimt tūkstančių frankų. Ji nuleido už trisdešimt šeisis tūkstančius. Jie paprašė auksakalį tris dienas jį palaikyti. Be to, susideréjo, kad pri-ims atgal už trisdešimt keturis tūkstančius frankų, jeigu pamestasis atsirastu prieš vasario pabaigą.

Luazelis turéjo aštuoniolika tūkstančių frankų, kuriuos jam buvo palikęs tévas. Trūkstamą sumą jis pasisko-lins.

Taigi jis ir skolinosi: vieną prašė tūkstančio frankų, kitą — penkių šimtų, tą — penkių, aną — trijų luidorų. Jis išdavinéjo vekselius, émési pavojingų įsipareigojimų, su-sirišo su palūkininkais, su visokių rūsių skolintojais. Jis rizikavo visu likusiui savo gyvenimu, be atodairos pasi-rašinéjo vekselius, net nežinodamas, ar galés pagal juos sumokéti. Su siaubu vaizduodamas būsimus negandus, prieš akis turédamas visokeriopą materialinj skurdą ir visokias moralines kančias, jis nuéjo pirkti naujųjų ka-

rolę, paklodamas aukšakoliui ant stalo trisdešimt ~~šešis~~
tūkstančius frankų.

Kai ponia Luazel nunešė papuošalą ponai Forestje,
toji išiželdusiu tonu jai taré:

— Tu privalėjai kiek anksčiau man juos grąžinti; jū
galėjo man prireikti.

Ji neatidarė dėžutes, ko taip nuogąstavo jos draugė.
Ką ji būtų pamaniusi, jei būtų pastebėjusi pakeitimą?
Ką ji būtų pasakiusi? Ar nebūtų jos palaikiusi vagile?

Ponia Luazel pasinérė į baisų vargą. Tačiau ji hero-
jiškai sutiko likimo smūgius. Reikėjo išmoketi šią siau-
bingą skolą — ir ji išmokės. Jinai atleido tarnaitę, pakei-
te butą; pastogėje išsinuomojo mansardą.

Ji pažino juodą šeimininkės darbą, purviną virtuvės
triūsą. Mazgojo indus, zulindama rausvus savo nagelius
i taukuotus puodus ir suodinas keptuves. Ji skalbė ne-
švarius baltinius, marškinius ir pašluostes, kurias džiau-
davo ant virvės; kas rytą išnešdavo gatvén sāslavas ir
tempdavo vandenį, stabtelédama ties kiekvienu aukštū
atsikvępti. Apsirengusi kaip prasčiokė, ji eidavo pas dar-
žovininką, į kolonijinę krautuvę, pas mésininką su pin-
tine rankoje, derėdamasi, klausydama įžeidimų, gindama
kiekvieną savo menko ištakliaus skatiką.

Kas mėnesį reikėjo išpirkinėti vekselius, kitus pro-
longuoti, laimėti laiko. Vyras dirbdavo vakarais, suvedi-
nédamas vieno prekybininko sąskaitas, o naktimis dažnai
darydavo nuorašus po penkis sū už puslapi.

Ir toks gyvenimas tėsēsi dešimt metų.

Po dešimties metų jie viską išmokėjo su lupikiškais
nuošimčiais ir su nuošimčiu nuošimčiais.

Ponia Luazel dabar atrodė jau sena. Nuo varginančio
triūso ji tapo tvirta, standi, šiurkšti moteris. Nesusišuka-
vusi, netvarkingai apsirengusi, raudonom rankom, ji gar-
siai kalbėdavo ir uoliai plaudavo grindis, priliedama daug
vandens. Bet kartais, kai jos vyras būdavo tarnyboje, ji
atsisėsdavo prie lango ir svajodavo apie tą tolimą va-

kara, apie ta-
toki pasisekin-
Kas būtu
Nežinia... net
ningas! Kaip
gelbėti!

Bet štai
Eliziejaus la-
ga pastebėjo
ponia Fore-
Ponia Lu-
noma. Daba-
Kodėl gi ne
— Laba

Ponia F-
prasčiokė
— Ponie-
rikai?

— Ne
Jos dra-
— O...
— Tai
ko, kai pa-
žai vargo.

— Dėl
— At-
skolinai

— Ta
— O
— Kā
— Aš
šimti me-
tačiai buvo
kas baig

Ponia
— T
mantiniu

karą, apie tą balių, kuriame ji buvo tokia graži ir turėjo tokį pasisekimą.

Kas būtų įvykę, jei ji nebūtų pametusi tų karolių? Nežinia... nežinia... Koks tas gyvenimas keistas ir atmainingas! Kaip maža bereikia, norint ką pražudyti ar išgelbėti!

Bet štai vieną sekmadienį, išėjusi pasivaikščioti po Eliziejaus laukus ir atsikvėpti po savaitės triūso, ji stai-ga pastebėjo vieną moterį, kuri vedėsi vaiką. Tai buvo ponia Forestjė, po senovei graži, jauna, viliojanti.

Ponia Luazel susijaudino. Ar ją prašnekinti? Taip, žinoma. Dabar, kai ta skola išmokėta, ji pasakys jai viską. Kodėl gi ne? Ji prisiartina.

— Laba diena, Žana.

Ponia Forestjė jos nepažino, stebėdamasi, kad toji prasčiokė taip familiariškai ją užkalbino. Ji suniurnėjo:

— Ponia, aš tamstos nepažistu. Turbūt tamsta apsilirkai?

— Ne. Aš — Matilda Luazel.

Jos draugė sušuko:

— O... mano vargsė Matilda! Kaip tu pasikeitei!

— Taip, aš pergyvenau daug sunkių dienų nuo to laiko, kai paskutinių sykių mudvi matémės, ir patyriau nemažai vargo... ir vis dėl tavęs.

— Dėl manęs? Kaip tai?

— Atsimenė tuos deimanto karolius, kuriuos man pa-skolinai ministerijos baliui?

— Taip. Na ir kas?

— O tas, kad aš juos pamečiau.

— Kaip? Juk tu man juos sugrąžinai?

— Aš tau grąžinau kitus, visai panašius. Ir ištisus dešimtį metų mes už juos mokėjom. Tu supranti, kad mums tai buvo nelengva; juk mes nieko neturėjom. Dabar viskas baigta, ir aš esu be galio patenkinta.

Ponia Forestjė suvirpėjo.

— Tu sakai, kad vietoj mano karolių nupirkai deimantinius?

— Taip. O tu netgi nepastebėjai to? Jie buvo visiškai vienodi.

Ir ji šypsojos išdidžiu ir naiviu džiaugsmu.

Ponia Forestjé, smarkiai susijaudinusi, sugriebé ją tvir, tai už abiejų rankų.

— Ak! vargše Matilda! Juk manieji karoliai buvo netikri. Jie kainavo daugiau daugiausia penkis šimtus frankų...